Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U003467

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 18-08-2025

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: Наказ № 1376 від 05.09.2025 р.

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Смірнов Сергій Анатолійович

2. Serhii A. Smirnov

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-1687-9537

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 061

Назва наукової спеціальності: Журналістика

Галузь / галузі знань: журналістика

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Журналістика

Дата захисту: 19-08-2025

Спеціальність за освітою: Журналістика

Місце роботи здобувача: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, буд. 1, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 9950

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, буд. 1, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, буд. 1, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 19.21.07, 19.41.07, 19.01.29

Тема дисертації:

1. (Не)правда в соціальних комунікаціях.

2. (Un)truth in Social Communications.

Реферат/анотація:

1. Дисертація досліджує проблему (не)правди та (не)достовірності, яка визнана глобальною проблемою із середини 2010-х років. У звіті Світового економічного форуму «Глобальні ризики» за 2023-2024 роки, неправда (недостовірна інформація), що охоплює як свідомий обман (дезінформацію), так і помилкове сприйняття (мізінформацію), посідає перше місце серед короткострокових ризиків та п'яте — серед довгострокових глобальних ризиків. Вона може призводити до громадських заворушень, посилення державної цензури, внутрішньої пропаганди та глобального поширення мізінформації. Автор систематизував різноманітні підходи до розуміння ключових термінів, пов'язаних із поняттями правди та неправди. У дослідженні уточнено значення базових та спеціалізованих понять і термінів, включно з можливими контекстами їхнього вживання. В історіографічному розділі дисертації подано оригінальний аналіз, синтез та інтерпретацію добре відомих джерел крізь призму досліджуваної проблеми. Зокрема, проведено паралелі між різними культурами — індійськими «Законами Ману», «Руською Правдою» та китайським трактатом Сунь-дзи про війну — щодо підходів до встановлення істини та припустимості обману. Порівняння

«Державця» Макіавеллі з «Анти-Макіавеллі» Фрідріха Великого та інтерпретація останнього як ранньої форми «фактчекінгу» демонструє, що ключові питання дисертації мають глибоке історичне коріння. У цій роботі вперше досліджено приховування інформації як окремий і вирішальний аспект неправди, відмежовуючи його від більш вивчених активних форм обману. Цього досягнуто завдяки міждисциплінарному підходу, що поєднує філософський, правовий, психологічний та комунікаційний аспекти дослідження. Проаналізовано українське законодавство щодо права на інформацію та права на її приховування. Розглянуто проблему інформаційного перевантаження як форми приховування або ускладнення доступу до правдивої інформації в контексті соціальних комунікацій. Встановлено парадоксальну природу мови: вона є водночас інструментом для встановлення істини та для поширення неправди. Крім того, ставлення суспільства до обману залежить від інтерпретації його намірів чи наслідків; часто обман може викликати ті ж емоційні та ціннісні оцінки, що й правда. Постійні зміни в соціальних процесах, назвах, потребах та цінностях (установках) призводять до безперервного пошуку істини та достовірної інформації, оскільки, навіть будучи знайденою, вона може бути описана іншими словами або перенесена в інший контекст, що ставить під сумнів її доведеність. У таких випадках традиційні підходи до фактчекінгу не гарантують здатності відрізнити правду від вигадки, оскільки вони не враховують парадоксальних форм комунікації та психологічних бар'єрів учасників. Детально проаналізовано використання евфемізмів як свідомої інформаційної політики на прикладі російсько-української війни. Цей аналіз є цінним для розробки стратегій протидії пропаганді та дезінформації. Результати дослідження корисні для планування та реалізації стратегічних комунікацій, пропагандистських та інформаційно-психологічних кампаній. Розуміння причин і форм приховування інформації може бути корисним для журналістів, політиків, державних службовців та всіх, хто займається соціальними комунікаціями, а розуміння парадоксів комунікації допоможе розпізнавати потенційні неоднозначності та інтерпретації повідомлень. Результати опитування щодо ставлення до цензури можуть бути використані для формування місцевої інформаційної політики. Розуміння проблеми інформаційного перевантаження, її причин та наслідків є важливим для розробки стратегій боротьби з дезінформацією та підвищення медіаграмотності громадян. Дослідження ролі образної мови може бути корисним для створення ефективних комунікаційних кампаній, що апелюють до емоцій та розуміння аудиторії. Підвищення обізнаності про природу іронії та сарказму може допомогти уникнути непорозумінь у міжкультурній комунікації та різних соціальних контекстах. Отримані результати розширюють і доповнюють теоретико-наукові аспекти дослідження проблемних питань соціальних комунікацій, а також теорію і практику журналістики. Дослідження поглиблює розуміння концепту істини та її відображення в соціальних комунікаціях, розглядаючи його не лише з позиції фактологічної відповідності, але й з точки зору ефективності інтерпретації та контекстуалізації за допомогою мови. Сформульовані в дисертації теоретичні положення, пропозиції, висновки та практичні рекомендації можуть бути використані в наукових дослідженнях, у викладанні відповідних навчальних дисциплін, зокрема «Теорія масової інформації», «Пропаганда», «Принципи та методи фактчекінгу», «Стратегічні комунікації та контрпропаганда», «Медіастандарти», а також під час підготовки підручників, посібників та навчальних курсів. Усі основні положення та результати дисертаційного дослідження отримані самостійно та пройшли наукову апробацію, зокрема через виступи на наукових семінарах та конференціях, а також у наукових публікаціях автора.

2. The dissertation examines the problem of (un)truth and (un)reliability, which has been recognized as a global issue since the mid-2010s. In the World Economic Forum's Global Risks Report 2023-2024, untruth (unreliable information)—comprising both deliberate deception (disinformation) and mistaken perception (misinformation)—ranks as the top short-term risk and the fifth long-term global risk. It can lead to civil unrest, increased government censorship, internal propaganda, and the global spread of misinformation. The author has systematized various approaches to understanding key terms related to the concepts of truth and untruth. The study clarifies the meanings of basic and specialized concepts and terms, including their possible contexts of use. The historiographical section of the dissertation provides an original analysis, synthesis, and interpretation of well-known sources through the lens of the investigated problem. Specifically, parallels are drawn between different

cultures—the Indian Laws of Manu, Rus'ka Pravda, and Sun Tzu's Chinese treatise on war—concerning approaches to establishing truth and permitting deception. A comparison of Machiavelli's The Prince with Frederick the Great's Anti-Machiavelli, and the interpretation of the latter as an early form of "fact-checking," demonstrates that the dissertation's key questions have deep historical roots. This work is the first to examine information concealment as a distinct and crucial aspect of untruth, differentiating it from more extensively researched active forms of deception. This is achieved using an interdisciplinary approach that combines philosophical, legal, psychological, and communication aspects of the study. Ukrainian legislation regarding the right to information and the right to conceal it is analyzed. The issue of information overload as a form of concealing or complicating access to truthful information in the context of social communications is explored. The paradoxical nature of language is established: it is simultaneously a tool for establishing truth and for spreading untruth. Furthermore, societal attitudes towards deception depend on the interpretation of its intentions or consequences; often, deception can evoke the same emotional and value judgments as truth. The constant changes in social processes, names, needs, and values (attitudes) lead to a continuous search for truth and reliable information because, even once found, it can be described in different words or moved to another context, calling its validity into question. In such cases, traditional fact-checking approaches fail to guarantee the ability to distinguish truth from fiction, as they do not account for paradoxical forms of communication and participants' psychological barriers. The use of euphemisms as a conscious information policy is analyzed in detail, using the example of the Russian-Ukrainian war. This analysis is valuable for developing strategies to counteract propaganda and disinformation. The research findings are useful for planning and implementing strategic communications, propaganda, and information-psychological campaigns. Understanding the causes and forms of information concealment can benefit journalists, politicians, civil servants, and anyone involved in social communications, while understanding the paradoxes of communication can help in recognizing potential ambiguities and interpretations of messages. The survey results on attitudes towards censorship can be used to shape local information policy. Understanding the problem of information overload, its causes, and consequences is important for developing strategies to combat disinformation and enhance citizens' media literacy. Examining the role of figurative language can be useful for creating effective communication campaigns that appeal to the audience's emotions and understanding. Increasing awareness of the nature of irony and sarcasm can help avoid misunderstandings in intercultural communication and various social contexts. These findings expand and complement the theoretical and scientific aspects of research on problematic issues in social communications, and the theory and practice of journalism. The study deepens the understanding of the concept of truth and its reflection in social communications, considering it not only from the perspective of factual correspondence but also from the effectiveness of interpretation and contextualization through language. The theoretical provisions, proposals, conclusions, and practical recommendations formulated in the dissertation can be used in scientific research, in teaching relevant academic disciplines, including "Theory of Mass Information," "Propaganda," "Principles and Methods of Fact-Checking," "Strategic Communications and Counter-Propaganda," and "Media Standards," as well as in the preparation of textbooks, manuals, and training courses.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Розвиток сучасних інформаційних, комунікаційних технологій, робототехніки

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- 1. Смірнов С. А. Медіастандарти та фактчекінг в контексті психологічних бар'єрів, глибинних переконань та традицій / С. А. Смірнов // Вісник Львівського університету. Серія журналістика. – 2023. – №52-53. – С. 122-135.
- 2. Смірнов Сергій. Факти в теоріях істини / Сергій Смірнов // Вісник Львівського університету. Серія журналістика. – 2024. – № 54-55. – С. 93-103.
- 3. Смірнов Сергій. Термінологія неправди в соціальних комунікаціях (Неправда: види, терміни, використання в медіа. / Сергій Смірнов // Вісник Львівського університету. Серія журналістика. – 2025. – № 57. – С. 90-98.
- 4. Смірнов С. А. Фейки і фактчекінг російсько-української війни / С. А. Смірнов // Українські та закордонні медіа перед викликами сучасності : Збірник матеріалів звітної наукової конференції за 2022 рік (секція "Журналістика"), Львів, Україна, 2022 – Львів : Простір-М, 2023. – С. 96-98.
- 5. Смірнов С. А. Евфемізми війни. Прикладні аспекти пропаганди та контрпропаганди / Смірнов С. А. // «Сучасний масмедійний простір: реалії та перспективи розвитку»: Збірник тез доповідей, Тернопіль, Україна, 10.04.2024 – 2024.
- 6. Смірнов С. Інформаційна безпека України (документи, події, дати). Медіадискурс війни: український та закордонний досвід : монографія / [Мар’ян Житарюк, Тарас Балда, Тарас Лильо та ін.] ; наук. ред., упорядк., вступ, висновки проф. М. Житарюк. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2025. С. 107–144.
- 7. Смірнов С.А. Факт в теоріях істини. Практичне значення у створенні медіареальностей та проблеми фактчекінгу. / Смірнов С. А. //"Медіареальність у часи інформаційних війн": виступ на міжнародній науковій конференції, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 15.03.2024 - 2024.
- 8. Смірнов С. А. Соціальні комунікації: недостовірна інформація та тенденції форматів. Наука і вища освіта : тези доп. XXXIII Міжнар. наук. конф. здобувачів вищ. освіти і молодих уч., м. Запоріжжя, 13 листоп. 2024 р. Запоріжжя, 2024. С. 150.

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези; методичні документи; аналітичні матеріали

Соціально-економічна спрямованість: забезпечення промисловості чи населення новим видом інформаційно-комунікаційних послуг

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами: № 0121U110156

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Житарюк Мар'ян Георгійович

2. Marian H. Zhytaryuk

Кваліфікація: д. соц. ком., професор, 27.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-5690-5701

Додаткова інформація: Web of Science Researcher ID: F-7240-2019; https://scholar.google.com.ua/citations?user=MA1AiGkAAAAJ

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, буд. 1, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Сніцарчук Лідія Віталіївна
2. Lidiia V. Snitsarchuk

Кваліфікація: д. соц. ком., професор, 27.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7272-9357

Додаткова інформація: Scopus Author ID: 57224584426; Web of Science Researcher ID: DSG-2145-2022; https://scholar.google.com.ua/citations?user=MF0s8NoAAAAJ

Повне найменування юридичної особи: Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника

Код за ЄДРПОУ: 22334641

Місцезнаходження: вул. Стефаника, буд. 2, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мітчук Ольга Андріївна
2. Olha A. Mitchuk

Кваліфікація: д. соц. ком., професор, 27.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-1011-7320

Додаткова інформація: Scopus Author ID: 57221380370; Web of Science Researcher ID: LDK-9085-2024; https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=J88_fJ8AAAAJ

Повне найменування юридичної особи: Національний університет водного господарства та природокористування

Код за ЄДРПОУ: 02071116

Місцезнаходження: вул. Соборна, буд. 11, Рівне, Рівненський р-н., 33028, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Дворянин Парасковія Ярославівна

2. Paraskoviya Y. Dvorianyn

Кваліфікація: к. соц.ком., доц., 27.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7858-3563

Додаткова інформація: Scopus Author ID: 57445402200; Web of Science Researcher ID: G-7821-2019; https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&authuser=3&user=hG0427oAAAAJ

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, буд. 1, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Онуфрів Соломія Тарасівна

2. Solomiya T. Onufriv

Кваліфікація: к. філол. н., доц., 27.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-8848-8236

Додаткова інформація: Scopus Author ID: 58871198700; Web of Science Researcher ID: F-6199-2019; https://scholar.google.com.ua/citations?user=1XZLGnwAAAAJ

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, буд. 1, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради Лизанчук Василь Васильович

Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні Лизанчук Василь Васильович

Відповідальний за підготовку облікових документів

Жак Ольга Володимирівна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності

Юрченко Тетяна Анатоліївна